

Міністерство охорони здоров'я України

*ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського
МОЗ України”*

Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика

ДВНЗ “Ужгородський національний університет”

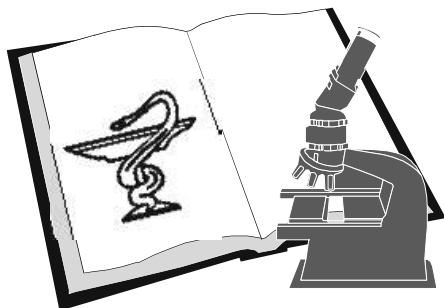
МЕДИЧНА ОСВІТА

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить щоквартально

Видається з 1999 року

- ◆ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
- ◆ ДОСВІД З ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ
- ◆ ПОВІДОМЛЕННЯ, РЕЦЕНЗІЇ
- ◆ З ІСТОРІЇ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
- ◆ ЮВІЛЕЇ

Ministry of Public Health of Ukraine

I. Horbachevsky Ternopil State Medical University

P. Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education

Uzhhorod National University

MEDICAL EDUCATION

SCIENTIFIC-PRACTICAL JOURNAL

1(77)/2018

<i>Т. В. Колесник, О. В. Смольянова</i> ВИКОРИСТАННЯ МАЙСТЕР-КЛАСІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ВИКОНАННЯ МЕДИЧНИХ МАНІПУЛЯЦІЙ НА КАФЕДРІ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ.....	79
<i>Т. Л. Ленчук</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ДИДАКТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ У ПРАКТИЦІ НАУКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ В МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	82
<i>Г. В. Лихацька</i> МЕТОДОЛОГІЯ ВИКЛАДАННЯ ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ З АНГЛОМОВНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 2.....	87
<i>В. А. Месоедова</i> СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ГУРТОК НА КАФЕДРІ КЛІНІЧНОЇ АНАТОМІЇ ТА ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ ЯК ШЛЯХ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИКІВ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ.....	91
<i>І. Р. Мисула, О. Я. Зятковська, Т. Г. Бакалюк</i> ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ АНГЛОМОВНИМ СТУДЕНТАМ НА КАФЕДРІ МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ.....	95
<i>Т. М. Муратова, В. В. Добровольський</i> ІНДИВІДУАЛЬНА БЕСІДА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОКРАЩЕННЯ ОПАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ	98
<i>Т. В. Павлюк, Т. І. Толокова</i> ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	103
<i>Т. О. Петрушанко, Е. В. Ніколішина, Н. М. Іленко, І. Ю. Попович, І. Ю. Литовченко</i> ДОСВІД ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ	108
<i>К. А. Посохова, О. М. Олещук, О. О. Шевчук, Л. М. Матюк</i> ПОДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПОБІЧНУ ДІЮ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФАРМАКОЛОГІЇ.....	112
<i>І. Д. Спіріна, А. В. Шорніков, Р. М. Тимофєєв, Є. С. Феденко</i> ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ КРОСВОРДІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ “ПСИХІАТРІЯ. НАРКОЛОГІЯ”	115
<i>М. І. Швед, С. М. Геряк, С. Й. Липовецька, Л. В. Левицька, Р. М. Ляхович, Л. П. Мартинюк, Я. М. Кіцак</i> ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-САМОКОНТРОЛЮЮЧИХ ПРОГРАМ У СИМУЛЯЦІЙНО-ТРЕНІНГОВІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ НЕВІДКЛАДНОЇ ТА ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ	119
<i>О. G. Dudko</i> MANAGING “TRAUMATOLOGY AND ORTHOPEDICS” EDUCATIONAL COURSE FOR FOREIGN STUDENTS IN UKRAINIAN STATE MEDICAL UNIVERSITY.....	125
<i>L. S. Logoyda, N. O. Zarivna, D. B. Korobko</i> METHODOLOGICAL ASPECTS OF TEACHING OF STANDARDIZATION OF MEDICINES FOR FOREIGN STUDENTS	129
РЕЦЕНЗІЯ	134
<i>В. Д. Дідух, Ю. А. Рудяк, О. А. Багрій-Заяць, Л. В. Наумова, А. Б. Горкуненко</i> ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ СМЕРТІ ІВАНА ПУЛЮЯ.....	136
<i>L. Ya. Fedonyuk, S. S. Podobivsky, O. M. Yarema</i> EDUCATIONAL BIOLOGICAL MUSEUM OF MEDICAL BIOLOGY DEPARTMENT – VALUABLE TREASURE AND PRIDE OF THE UNIVERSITY	141

І. Д. Спіріна, А. В. Шорніков, Р. М. Тимофєєв, Є. С. Феденко

ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України”, м. Дніпро

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ КРОСВОРДІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ “ПСИХІАТРІЯ. НАРКОЛОГІЯ”

I. D. Spirina, A. V. Shornikov, R. M. Tymofieiev, E. S. Fedenko

Dnipropetrovsk Medical Academy, Dnipro

EXPERIENCE OF USING CROSSWORD PUZZLES IN TEACHING DISCIPLINE OF “PSYCHIATRY. NARCOLOGY”

Мета роботи – пошук шляхів покращення засвоєння деяких тем при навчанні студентів дисципліни “Психіатрія. Наркологія”, зокрема за допомогою кросвордів.

Основна частина. Дослідження базувалось на вивченні матеріалів, отриманих із відкритих джерел інформації, та використанні авторських кросвордів, створених на кафедрі психіатрії, загальної та медичної психології ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України”. У дослідженні взяли участь 57 вітчизняних студентів 4 курсу спеціальності “Лікувальна справа”, яким замість вхідного тестового контролю необхідно було розв’язати кросворди за темою практичного заняття “Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання речовин, які не внесені в державний перелік наркотиків”. Також для визначення ефективності запропонованої форми оцінки знань студентів було розроблено опитувальник, що містить 4 питання. Отримані результати виявили як позитивне, так і негативне ставлення з боку студентів до ефективності даного способу.

Висновки. Розв’язання кросвордів в якості контролю аудиторної роботи студентів стало позитивним досвідом практичного застосування нових способів навчання. Використання кросвордів у викладанні дисципліни може бути потужним стимулом для набуття нових знань. Однак більш доцільно застосовувати дану методику в якості самоконтролю або для контролю самостійної позааудиторної роботи, що поліпшить рівень навчання студентів та сформує заплановані навчальною програмою компетенції з дисципліни “Психіатрія. Наркологія”.

Ключові слова: кросворд; студенти; психіатрія; наркологія; інноваційні методи навчання.

The aim of the work – to find ways for improving the mastery of some topics in the teaching discipline of “Psychiatry. Narcology” for students, in particular, through crossword puzzles.

The main body. The research was based on the study of materials obtained from open sources of information and the use of author’s crossword puzzles created at the Department of Psychiatry, General and Medical Psychology of Dnipropetrovsk Medical Academy of Health Ministry of Ukraine. The study was attended by 57 domestic 4th course students of General Medicine specialty, who instead of the entrance test control had to solve crossword puzzles of the topic of the practical lesson “Mental and behavioral disorders due to use of substances which are not included in the state list of narcotics”. Also for determining of effectiveness of the proposed form of assessment of students’ knowledge, a questionnaire containing 4 questions was developed. Obtained results revealed both a positive and a negative attitude of students towards the effectiveness of this method.

Conclusions. According to the results of study, it can be concluded that resolving of crossword puzzles as a control of students’ class work has become a positive experience in the practical application of new learning methods. Using crossword puzzles in teaching discipline can be a powerful incentive for gaining new knowledge. However, this method is more appropriate to use as self-control or to control independent extra-curricular work, which will improve the student’s level of education and will form the planned curriculum competencies in the discipline “Psychiatry. Narcology”.

Key words: crossword puzzles; students; psychiatry; narcology; innovative teaching methods.

Вступ. Метою підготовки студентів-медиків є формування та розвиток особистості майбутнього лікаря, його професійної компетенції, здатності діяти в сучасних умовах [1]. Доведено, що швидше і якісніше студенти засвоюють навчальний матеріал за умови, якщо він може викликати позитивні емоції. Адже емоційна складова, закладена в завданні, сприятиме підвищенню працездатності студентів,

позитивно позначиться на розумових процесах, навчальній мотивації та самоуправлінні, а також створить сприятливий психологічний клімат для реалізації навчання [2]. На сучасному етапі вищої професійної освіти використовуються різні форми та методи навчання. Якісному навчанню допомагає створення графологічної структури теми, схеми, графіки, діаграми, анкети, питання інтерв’ю, кросворди з відповідями до них тощо [3].

© І. Д. Спіріна, А. В. Шорніков, Р. М. Тимофєєв, Є. С. Феденко

Використання кросвордів у навчанні є одним із прийомів розвиваючого навчання, яке ґрунтується на принципі визнання студента суб'єктом пізнавальної діяльності. Це допомагає розвивати пізнавальну діяльність у процесі виконання навчальних завдань різного ступеня складності [4]. Ідея використання кросвордів у викладанні медичних дисциплін не нова, наприклад, у США була надрукована збірка кросвордів для підготовки до складання іспиту USMLE STEP-2 [5]. Також кросворди для самостійної роботи використовують при підготовці з фармакології та онкології [6–8]. В сучасній вітчизняній системі вищої освіти кросворди можливо використовувати як методику визначення (контролю) знань студентів, або як методику оцінювання самостійної позааудиторної роботи замість звичних питань, які теж можливо використати в певних випадках. Зазначимо, що метод оцінювання за допомогою кросвордів дозволяє більш “гнучко” ставити питання з теми занять, а можливість “вгадати” правильну відповідь дозволяє студентам, навіть при недостатній підготовці, активно брати участь у навчальному процесі і розвивати своє мислення.

Мета роботи – пошук шляхів покращення засвоєння деяких тем при навчанні студентів дисципліни “Психіатрія. Наркологія”, зокрема за допомогою кросвордів.

Основна частина. З метою підвищення якості освіти, підвищення інтересу до предмета, що вивчається, а також задля розвитку у студентів нестандартного, творчого мислення на кафедрі психіатрії, загальної та медичної психології ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України” було прийнято рішення використати такий метод навчання, як розв’язання кросвордів при викладанні дисципліни “Психіатрія. Наркологія”. Нами за допомогою програмного забезпечення сайту <http://cross.highcat.org> було створено кросворд за темою практичного заняття “Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання речовин, які не внесені в державний перелік наркотиків”.

Для визначення ефективності запропонованої форми оцінки знань студентів було розроблено опитувальник, що містить 4 питання:

1. Наскільки сподобалась оцінка знань за допомогою кросвордів?
2. Наскільки дана методика дозволяє оцінити саме Ваші знання?
3. Наскільки оцінювання за допомогою кросвордів дозволяє краще запам’ятати навчальну інформацію?

4. Чи хотіли б Ви, щоб оцінювання за допомогою кросвордів проводилось і за іншими темами практичних занять?

Перші три питання опитувальника студенти оцінювали за десятибальною шкалою від “1” до “10”. На четвертий пункт опитувальника студенти мали відповісти “так” чи “ні”.

Вирішення кросвордів як елемент практичного заняття було проведено для 57 студентів 4 курсу медичного факультету, які навчаються за фахом “Лікувальна справа”. Кросворд було використано на заміну вхідного тестового контролю за темою заняття. На розв’язання кросворда з 20 питань відводилося 20 хвилин навчального часу. Після цього студенти заповнювали опитувальник із 4-х запитань. Потім розв’язаний кожним студентом кросворд перевірявся. Оцінювання проводилося за допомогою рангової системи: студенти, що набрали 1 і 2 ранги по кожній правильній відповіді, отримали традиційну оцінку “5”, останній та передостанній результати по правильних відповідях отримували оцінку “3”; ті, що не відповіли правильно на жодне питання, – “2”; усі інші студенти отримали оцінку “4”. Потім студентам повідомляли їхні результати та, за необхідністю, правильні відповіді, після чого переходили до інших елементів практичного заняття.

Отримані такі результати:

1) на перше запитання “Наскільки сильно сподобалась оцінка знань за допомогою кросворда?” отримані такі результати: середнє значення 5,87 бала (де 1 – зовсім не сподобалась, а 10 – дуже сильно сподобалась); мода – 3, діапазон оцінок від 1 до 10 балів;

2) по другому питанню “Наскільки дана методика дозволяє оцінити Ваші знання?” отримані такі результати: середній бал 5,01 (де 1 – зовсім не оцінює мої знання, а 10 – повністю оцінює мої знання); мода – 2; розкид оцінок від 1 до 10;

3) по третьому питанню “Наскільки краще оцінювання за допомогою кросвордів дозволяє запам’ятати навчальну інформацію?” отримані такі результати: середній бал 6,07 (де 1 – зовсім не допомагає мені запам’ятати навчальний матеріал, а 10 – дуже добре допомагає запам’ятати навчальний матеріал);

4) по четвертому питанню “Чи хотіли б Ви, щоб оцінювання за допомогою кросвордів проводилось і по інших темах практичних занять?” отримані результати: 52,6 % студентів не хотіли б повторного оцінювання за допомогою кросвордів.

Виходячи з отриманих результатів, можна стверджувати, що частина студентів суб'єктивно прихильно оцінює даний метод, але більшість студентів висловила небажання використовувати його для оцінки знань на практичних заняттях. Ми виділяємо декілька причин таких результатів: по-перше, низький рівень підготовки студентів, що утруднює їх відповідь на запитання, особливо у незвичайному форматі, як це було у кросворді; по-друге, певна інертність студентів при введенні нових форм оцінювання, що диктується принципом “звичне явище – безпечне”; по-третє, ригідність мислення, оскільки багато студентів через недостатню мотивацію до отримання компетенцій просто “вчать за підручником”. Такі завдання, як кросворд, кейси, у тому числі і відеокейси, дозволяють оцінювати саме третій “рівень навчання” за В. П. Беспальком – здатність застосовувати отримані знання на практиці в умовах невизначеності, тобто формування

навичок і компетенцій як основної мети навчання майбутніх медиків [9, 10].

Висновки. Кросворди можуть слугувати стимулом для набуття нових знань, особливо коли в кросворди включені слова, з якими студентам не доводиться стикатися у повсякденному житті. Через велику кількість часу, який потрібен для заповнення кросворда, дана методика потребує певної модифікації. Оскільки запропонована методика в цілому позитивно оцінюється студентами, ми пропонуємо використовувати методику вирішення кросвордів у якості самоконтролю або для контролю самостійної роботи студентів. Це підвищить інтерес до такої роботи і буде мотивувати до її проведення. Окрім цього, оцінка знань за допомогою кросворда допоможе сформувати у студентів здатність застосовувати отримані знання на практиці, а також підвищити загальний інтерес до дисципліни “Психіатрія. Наркологія”.

Список літератури

1. Шляхи підвищення якості навчання на підставі моніторингу анкетування випускників академії / Г. В. Дзяк, Т. О. Перцева, С. В. Захаров, Г. В. Горбунова // *Медична освіта*. – 2015. – № 2. – С. 64–66.
2. Денисенко С. М. Принцип емоційності як важлива складова проектування мультимедійних електронних освітніх ресурсів / С. М. Денисенко // *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. – 2015. – № 78. – С. 102–106.
3. Деніна Р. В. Види організації самостійної роботи студентів з внутрішньої медицини / Р. В. Деніна // *Медична освіта*. – 2015. – № 4. – С. 15–18.
4. Твердохлеб О. Г. Кроссвордные задания как прием развивающего обучения / О. Г. Твердохлеб // *Вестник Пермского национального исследовательского политехнического университета. Проблемы языкознания и педагогики*. – 2016. – № 2. – С. 139–146.
5. Viera A. J. Crosswards usmle step 2 board review / A. J. Viera, M. A. Sutton. – Lippincott Williams & Wilkins, 2014. – 201 p.

References

1. Dziak, H.V., Pertseva, T.O., Zakharov, S.V., & Horbunova, H.V. (2015). Shliakhy pidvyshchennia yakosti navchannia na pidstavi monitorynhu anketuvannia vypusknkyiv akademii [Quality improving ways of education based on monitoring of academy graduates' survey]. *Medychna osvita – Medical Education*, (2), 64–66 [in Ukrainian].
2. Denysenko, S.N. (2015). Pryntsyv emotsiinosti yak vazhlyva skladova proektuvannia multymediinykh elektron-

6. Shah S. Crossword puzzles as a tool to enhance learning about anti-ulcer agents / S. Shah, L. M. J. Lynch, L. Z. Macias-Moriarity // *American Journal of Pharmaceutical Education*. – 2010. – Vol. 74, No. 7. – P. 117.
7. Gaikwad N. Crossword puzzles: self-learning tool in pharmacology / N. Gaikwad, S. Tankhiwale // *Perspectives on Medical Education*. – 2012. – Vol. 1, No. 5–6. – P. 237–248.
8. Berryhill T. L. Interactive learning tool: site-specific schema crossword puzzles / T. L. Berryhill // *Journal of Registry Management*. – 2011. – Vol. 38, No. 2. – P. 110.
9. Використання “рівнів навчання” для оцінки знань студентів на циклі “Психіатрія. Наркологія” / І. Д. Спіріна, С. В. Рокутов, Р. М. Тимофеев, А. В. Шорніков // *Медична освіта*. – 2016. – № 3. – С. 90–92.
10. Наумов Л. Б. Учебные игры в медицине / Л. Б. Наумов. – Ташкент : Медицина, 1996. – С.17.

nykh osvitnikh resursiv [The principle of emotion as an important part of designing multimedia electronic educational resources]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka – Zhytomyr Ivan Franko State University Journal*, (78), 102–106 [in Ukrainian].

3. Denina, R.V. (2015). Vydy orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv z vnutrishnoi medytsyny [Types of independent work of students of internal medicine]. *Medychna*

osvita – *Medical Education*, (4), 15-18 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.11603/me.v0i4.5311>.

4. Tverdokleb, O.G. (2016). Krossvordnye zadaniya kak priem razvivayushchego obucheniya [Crossword puzzles as a method of developmental teaching]. *Vestnik PNIU. Problemy yazykoznaniiya i pedagogiki – Journal of PNRPU. Issues in Linguistics and Pedagogics*, (2), 139-146 [in Russian]. <https://doi.org/10.15593/2224-9389/2016.2.13>.

5. Viera, A.J., & Sutton, M.A. (2014). CrossWards USMLE Step 2 Board Review. Lippincott Williams & Wilkins.

6. Shah, S., Lynch, L.M.J., & Macias-Moriarity, L.Z. (2010). Crossword puzzles as a tool to enhance learning about anti-ulcer agents. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 74 (7), 117.

7. Gaikwad, N., & Tankhiwale, S. (2012). Crossword puzzles: self-learning tool in pharmacology. *Perspectives on Medical Education*, 1 (5-6), 237-248. <https://doi.org/10.1007/s40037-012-0033-0>.

8. Berryhill, T.L. (2011). Interactive learning tool: site-specific schema crossword puzzles. *Journal of Registry Management*, 38 (2), 102-104, 110.

9. Spirina, I.D., Rokutov, S.V., Tymofeiev, R.M., & Shornikov, A.V. (2016). Vykorystannia “rivniv navchannia” dlia otsinky znan studentiv na tsykli “Psykhiatriia. Narkolohiia” [Using “level of training” for the student knowledge evaluation on the cycle “Psychiatry. Narcology”]. *Medychna osvita – Medical Education*. 22 (3), 90-92. doi:10.11603/me.2414-5998.2016.3.6920 [in Ukrainian].

10. Naumov, L.B. (1986). *Uchebnye igry v meditsyne [Educational games in medicine]*. Tashkent: Meditsyna [in Russian].

Отримано 08.11.17

Електронна адреса для листування: shornikov@ukr.net